

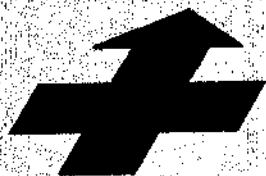
de Vrijbrief

In dit nummer o.a.:

Vervolg en slot
van Blankertz'
libertarische armoede theorie

Michael Ziesing
van de
Lysander Spooner Society
over
individualistische anarchie

Het partij-programma
van de Amerikaanse
Libertarian Party
gredigeerd
door Hub Jongen

juli/augustus 1992

COLOFON

De Vrijbrief is een uitgave van de Stichting
Libertarisch Centrum Nederland.
Verschijnt 8x per jaar.

REDACTIE

Mike van Roosmalen
Jan Smid
Stefan van Glabbeek

ADRES

De Vrijbrief
t.a.v. Mike van Roosmalen
Engelenburg 57
2036 RB Haarlem
Telefoon 023 - 353205

ABONNEMENTEN

Nederland: f 50,- per 8 nummers, over te
maken op bankrekening 46.24.31.320 t.n.v.
Vrijbrief, Amro Amsterdam
(giro 8238 Amro Amsterdam),
of per cheque aan Libertarisch Centrum,
Antwoordnummer 551, 3100 WS Schiedam.

België: BF 900,- per 8 nummers, over te ma-
ken op bankrekening 645.124.0465.64 t.n.v.
Vrijbrief, Bank J. van Breda, Antwerpen, of
per cheque aan Libertarisch Centrum, Her-
enthalsebaan 109, 2100 Deurne.

Een abonnement op de Vrijbrief geeft U tevens:

- Een gratis abonnement op Freedom Network
News, een uitgave van de International Society
for Individual Liberty.
(Normale prijs \$ 20.-)
- Korting op boeken van het Dutch Libertarian
Bookcenter, waaronder minimaal 10% korting
op uitgaven van Freedom Forum Books.
- Korting op deelname-kosten van bijeenkomsten
en conventies.

INGEZONDEN ARTIKELEN

Bijdragen voor de Vrijbrief zijn altijd welkom!
Wel alstublieft dubbele regelafstand en ruime
kantlijnen aanhouden. Alleen getypte bijdragen
worden geaccepteerd.
Aanlevering per diskette in Word Perfect 5.1 ge-
niet de voorkeur.

COPY

november/decembernummer dient vóór
1 november a.s. te worden ingeleverd op het
redactie-adres

INFORMATIE

SECRETARIAAT:

Libertarisch Centrum Nederland
Fr. Haverschmidtlaan 31, 3116 JK Schiedam
Telefoon 010 - 4262724
Libertarisch Centrum België
Herenthalsebaan 109, 2100 Deurne

LIBERTARISCHE BIJEENKOMSTEN:

Kring Roosendaal,

contactpers. Hub Jongen, Tel. 01654 -1695
Elke derde dinsdag van de maand vanaf 18.30
uur bijeenkomst in Hotel Central te Roosen-
daal.

Kring Rijnmond,

contactpersoon Nel van Hulten (tel. 010 -
4262724). Elke eerste donderdag van de maand
vanaf 20.00 uur bijeenkomst op de Spring
Foundation, Bergluststr. 8, Rotterdam.

Kring Leiden

contactpersoon Stefan van Glabbeek (tel. 071 -
143770). Elke derde vrijdag van de maand va-
naf 20.00 uur bijeenkomst.

Libertarisch Centrum België,

elke eerste woensdag van de maand vergade-
ring. Informatie hierover bij het secretariaat.

Libertarisch Studie Centrum

Om de zes weken vergadering in Antwerpen.
Voor adres en informatie, zie secretariaat.

Studentenvereniging Laissez-Faire,

contactpers. Henry Sturman (015 -620377)

Overig:

Libertarian Adventures / Reisvereniging Carpe
Diem
contactpersoon Louis van Stekelenburg,
Antwoorder 3402, 5800 VJ Siebengewald
(Nederland), tel. 085 - 334637

EEN NIEUW EUROPA

Stefan van Glabbeek

Europa wordt momenteel gel enmerkt door politieke veranderingen. In West-Europa wordt gewerkt aan de Europese eenwording. De politici brengen dit vaak als een positieve vernieuwing. Toch hoort men ook vaak minder enthousiaste reacties.

In Denemarken heeft de meerderheid van een referendum zelfs tegen het verdrag van Maastricht gestemd. En dat terwijl in de Deense media, in tegenstelling tot in de andere Europese landen, de inhoud van dit verdrag uitvoerig is besproken. Terwijl de indruk werd gewekt dat het gaat om een economisch verdrag, bleek met het Ierse referendum dat ook abortus niet onbesproken is gebleven: het wordt verboden om abortus te laten plegen in het buitenland als men in het binnenland niet mag worden geholpen.

Het verdrag van Schengen betekent niet alleen dat de Europese grenzen zouden verdwijnen. Het betekent ook dat de grenzen naar de rest van de wereld extra worden verstrekt met grotere beperkingen van doorvoer van goederen en personen, zodat Europa min of meer geïsoleerd wordt. Hoewel het mij een verbetering lijkt als de grenzen binnen Europa verdwijnen vrees ik toch dat de Europese eenwording voornamelijk gaat neerkomen op extra beperkingen, wetten en procedures die worden uitgedacht door een extra overheid.

In Oost-Europa en het GOS werkt men juist aan nationalistische versnippering in plaats van aan eenwording. Overal duikt de collectivistische wens op om uitsluitend te worden geregeerd door mensen van het eigen volk, alsof een volk als een eenheid kan worden beschouwd. En aangezien alle volkeren enigszins door elkaar zijn gaan wonen levert dit de nodige oorlogen op. Een voordeel van die versnippering zou kunnen zijn dat men „kan stemmen met zijn of haar voeten”. Dat wil zeggen dat men kan gaan wonen in het land met de minst slechte regering. Maar het is maar de vraag of de nieuwe regeringen migranten van andere bevolkingsgroepen zomaar accepteren.

Beide tendenzen zijn veranderingen in de richting van meer overheid.

Voorlopig zijn het echter nog geen veranderingen in de richting van een vrije wereld.

- Mededeling -

Geachte lezer,

hierbij wil ik Uw aandacht vestigen op de wijziging van het redactie-adres. Op blz. 2 kunt U het nieuwe adres en telefoonnummer vinden.

Mike van Roosmalen.

INHOUDSOPGAVE

De Staat voedt zich met de dood (slot) Stefan Blankertz	4
Forum: Individualistische Anarchie Michael Ziesing	7
Recensie: Resentment against Achievement	9
Recensie: Parliament of Whores	11
Libertarian Party Politiek Hub Jongen	12
Terra Libera Hub Jongen	15
Recensie: Immortality Inc.	18
De Vrije Markt Ir. L.H.M. Jongen	19

DE STAAT VOEDT ZICH MET DE DOOD (2, slot)

Een libertarische benadering van de sociale kwestie

Stefan Bankertz

bewerkt door: Mike van Roosmalen

4. Interventies die voorkomen dat men voor zichzelf kan zorgen.

Deze interventies leiden tot de verarming van bepaalde groepen normale gezonde mensen.

Op deze plaats wil ik het effect bespreken van twee van deze interventies nl. belastingheffing en inflatie. Beide interventies staan centraal in elk staatsconcept.

Belastingheffing: Het is een algemeen geaccepteerde libertarische stelling dat belastingheffing schade toebrengt aan de gehele economie. Belastingen hebben echter niet op alle leden van de gemeenschap eenzelfde effect. Belastingen verdelen de gemeenschap in een klasse van per saldo belastingbetalers en een van per saldo belastingontvangers ('tax-consumers'). Ik zal verderop iets meer vertellen over dit laatste begrip dat veelal verkeerd wordt opgevat in libertarische geschriften. Op dit moment zullen we de belastingbetalers eens nader gaan bekijken. Zij kunnen gemakkelijk verder worden onderverdeeld aan de hand van de verschillende wijzen waarop belasting wordt geheven. Zoals we weten vanuit de Oostenrijkse prijstheorie kan op de markt geen enkele belasting naar voren worden afgewenteld. Rothbard noemde dit de 'first law of incidence'. Indien een balans wordt opgesteld met daarop aan de ene zijde het bedrag wat een persoon of groep van personen aan belasting heeft betaald en op de andere zijde het bedrag dat aan subsidies door deze personen wordt ontvangen, is het mogelijk te onthullen welke personen en groepen het meest benadeeld worden door deze interventie-wijze. Dus, het heffingsstelsel op zich genereert inkomensklassen.

Een ander aspect is hiermee verbonden. 'The law of incidence' is alleen van toepassing op de markt. Het verlenen van diensten en verkopen van goederen aan de overheid is zonder twijfel een manier om belastingen af te wentelen. Dit leidt onvermijdelijk tot hogere belastingen, tot hogere prijzen voor de goederen en diensten die aan de overheid worden verkocht en opnieuw tot hogere belastingen. Natuurlijk zijn diegenen die in staat zijn op deze wijze zaken te doen met de overheid, b.v. de militaire industrie, te benoemen als 'tax-consumers'.

De andere kant van de medaille is dat in een hoog ontwikkelde interventionistische economie de meerderheid van werkgevers en werknemers ofwel direct ofwel indirect zijn verbonden met de zgn. publieke sector. De mensen zonder een dergelijke connectie gaan tot de lagere klassen behoren. Paul Godman sprak in dit verband vol afkeer over het zgn. 'soft money, dat wordt verdiend bij de gratie van de overheid en over 'hard money' dat wordt verdiend met echt werk onder moeilijke voorwaarden. Voorzover ik weet signaleren alle economische studies over het herverdelende effect van belastingen en subsidies dat de verzorgingsstaat er voor de rijken is onafhankelijk van de politieke beslissingen die zijn genomen. Ik ken echter geen enkele studie die de stelling uitwerkt dat belastingen ook door het heffingsstelsel inkomensverschillen veroorzaakt.

Inflatie: Waarbij belastingen de officiële instrumenten zijn om overheidsmiddelen te innen, is inflatie het verborgen instrument. Inflatie is de legale wijze van geldvervalsing en heeft dezelfde gevolgen als vervalsing. Degenen die als eersten het nep-geld uitgeven profiteren ten koste van de latere bezitters. Alleen de regering en bepaalde monetaire autoriteiten kunnen geld legaal laten infleren. Het zal duidelijk zijn dat inflatie wordt gebruikt als mechanisme om middelen te re-alloceren van de vrije markten naar de overheidssector, vaak op internationaal niveau. Het gevolg van deze re-allocatie, nl. verstoring van de markt, is volgens de Oostenrijkse School de oorzaak van de conjuncturele schommelingen ('business cycles'). Zoals bij belastingen vermindert de inflatie de relatieve marktprijzen voor alle arbeid, goederen en diensten die niet aan de overheid worden verkocht. Vervolgens leidt dit gegeven tot de werkloosheid van die mensen waarvoor arbeid een marginaal nut heeft onder het zgn. reproductie-niveau. Dit is een welbekend effect van inflatie.

Er is echter een ander aspect waarnaar in de geschriften van de Oostenrijkse economen slechts zijdeling wordt verwezen. Als inflatie de eerste en vroege bezitters van het nep-geld minder schaadt dan de latere bezitters worden de 'latere' productie-stadia het meeste benadeeld. Dit kan verklaren waarom de boeren zo slecht af zijn in de moderne maatschappij terwijl ze ons voorzien van

de basis van ons voortbestaan. Het kan de exodus vanuit het platteland verklaren en ook mogelijk het verschijnsel dat landen met een zware interventie-economie zoals India en de voormalige Sovjet-Unie zulke grote problemen hebben met hun voedselvoorzieningen terwijl ze tegelijkertijd in staat zijn high-tech satellieten en atoombommen te vervaardigen.

Zoals bij belastingen genereert inflatie inkomensklassen van verarmde mensen.

5. Interventies gebaseerd op medelijden met de minder bedeedden.

Ter herinnering: deze interventies schaden die mensen die vanaf hun geboorte, door een ongeluk, of door interventies uit het verleden, minder bedeed, of gehandicapt zijn op een zodanige wijze dat ze niet meer zo worden ondersteund als mogelijk zou zijn geweest.

Geen enkel geïnformeerd persoon is volgens mij niet op de hoogte van de deplorabele toestand in de ziekenhuizen, verzorgings- en bejaardentehuizen, asielopvangcentra, gevangenissen en van al datgene dat in meer of mindere mate door de staat wordt gemonopoliseerd of gecontroleerd.

Van de Franse filosoof Michel Foucault kreeg ik de idee dat deze instituten niet falen in het helpen van de armen en behoeftigen maar juist bedoeld zijn om de armen te schaden. Deze instituten worden gemonopoliseerd teneinde te verzekeren dat de mensen die als minder bedeed zijn gebrandmerkt en aangewezen arm en behoeftig blijven (of worden) en zich gedeisd houden.

Libertarische studies van de tegengestelde effecten van zulke verzorgende maatregelen als bijstand, huurcontrole, positieve discriminatie, gratis onderwijs en het minimumloon kunnen worden geherinterpreteerd tegen het licht van Foucaults idee: deze maatregelen zijn bedoeld diegenen te benadelen die inderdaad worden benadeeld, nl. de armen.

Met de productie van de armoede vervult de verzorgingsstaat drie taken:

- de armen worden arm gehouden.
- vrije markt-oplossingen zoals verzekeringen, zelf hulp en liefdadigheid worden belemmerd.
- de haat wordt aangewakkerd tegen de armen die als tax-consumers te boek komen te staan.

Laat me het laatste punt onderstrepen omdat ook in libertarische kringen de misvatting heerst dat armen tax-consumers zijn. De armen zijn, objectief gezien, geen tax-consumers.

Allereerst worden ze ontdaan van hun levensonderhoud door interventies als b.v. belastingen en vervolgens worden ze geslacht-offerd aan het dwingende 'welfare system'. Het tax-consumers te noemen is een ideologische truc om het onderdrukte volk te verdelen. De term 'tax-consumers' dient te worden gereserveerd voor diegenen die daadwerkelijk profiteren van het systeem van interventies. Zij, en zij alleen, vormen de heersende klasse.

6. Interventies gericht op bepaalde levenswijzen.

Dit zijn de interventies die gericht zijn op mensen die zichzelf niet beschouwen als hulpbehoevend maar toch zijn uitverkoren om te worden verzorgd door de autoriteiten.

Waarom wordt iemand aangewezen om arm te zijn? Het is soms waarschijnlijk dat diegenen die door interventies worden geschaad onbedoeld zijn uitgekozen. Boeren b.v. zijn al honderden jaren het object van uitbuiting door de heersende klasse, met militaire wreedheid, confiscatie, belastingen en inflatie als instrumenten. Dan zijn er natuurlijk ook de etnische, culturele, religieuze, seksuele, politieke en in het algemeen non-conformistische minderheden die als geprefereerde groepen worden geselecteerd.

Hoe wordt iemand geselecteerd? Sommige uitbuitingsinstrumenten werken zelf-selecterend zoals b.v. inflatie: de boerenstand wordt onvermijdelijk als slachtoffer geselecteerd.

Het selectie-proces is te waardevol voor de staat om met rust gelaten te worden. Er is tenminste een speciaal instrument in dit proces, nl. het openbare staatsonderwijs, dat niet alleen gemonopoliseerd is maar ook verplicht. Ik beperk de discussie over het onderwijs tot één aspect: nl. het systeem van diploma's en getuigschriften ('the credential system'). De scholen en hun diploma's definiëren de toekomstige kansen van ieder individu. Het is dan ook niet verrassend dat de gouden regel van het diploma-systeem luidt dat niemand een kans krijgt als hij of zij niet succesvol geweest is op school. Dat is, zoals Goodman niet naliet te benadrukken, die mensen een kans ontnemen die door afkomst, culturele traditie of door eigen beslissing niet in het schoolstelsel passen. Let wel, de concurrentiestrijd op school is van geheel andere aard dan die van de markt. De concurrentie op school is, i.t.t. op de markt, een zogeheten 'closed zero-sum game' met evenveel winnaars als verliezers. De regels worden immers niet door de spelers zelf vastgesteld, doch door externe autoriteiten. Succes is niet intern gedefinieerd door de interactie van individuele doelen en door vrijwillige coöperatie maar aan de hand van extern opgelegde criteria.

Aangezien het reguliere onderwijs niet alleen gemonopoliseerd doch ook verplicht is, is de heersende klasse in staat nauwkeurig groepen als „losers” te selecteren door hen uit te sluiten van succes binnen het onderwijs.

Onderwijs is het meest verreichende selectie-instrument in handen van de staat maar zeker niet het enige. Ik stip kort nog enkele andere instrumenten aan die door hun brute werking tot menige menselijke tragedie heeft geleid:

- soms besluit de regering om zgn. „armen, te gaan verzorgen door hun onder dwang te verhuizen. Prominent voorbeeld vormt het lot van de Nicaraguaanse Indianen onder het Sandinistische bewind. Een variant die als meer beschaafd wordt beschouwd is sociale woningbouw.

- regelmatig beslissen overheidsinstellingen bepaalde zgn. verwaarloosde kinderen te gaan verzorgen door hen weg te halen bij de ouders tegen de wil van zowel de kinderen als de ouders. Dit is dagelijks aan de orde in de zgn. Westerse democratieën.

- in elk land worden wel bepaalde slachtofferloze handelingen of levenswijzen gecriminaliseerd. Te denken valt aan b.v. spijbelen, overspel, homosexualiteit, bepaalde rites en drugsgebruik.

7. Conclusies.

Het wordt tijd om enkele conclusies te trekken.

De sociale kwestie is geen probleem voor libertariërs. Na bestudering van de libertarische literatuur

oordeel ik dat het mogelijk is een coherente, goedgedocumenteerde theorie over armoede te formuleren. De theorie houdt in dat armoede zowel bewust wordt voortgebracht door bepaalde interventies als wel door de onbedoelde gevolgen van andere tussenkomsten van de staat. Bovendien drukken alle interventies de wil uit van de heersende klasse om te domineren over sommige andere groepen waarbij deze laatsten armer en zwakker worden dan ze zouden kunnen zijn. Als er bij een handeling geen machtsbelang is betrokken, zou er geen behoefte zijn deze te gieten in de vorm van een dwangmaatregel die het sociale leven intervenueert, doch zou vrijwillige samenwerking voldoende zijn. De libertarische armoede-theorie is tevens in staat te verklaren hoe de ideologie van de verzorgingsstaat zich, tegengesteld aan de waarheid, kan ontwikkelen. Georganiseerde belangengroepen en de regering kopen de meerderheid van de intellectuelen op en besluiten op rationele wijze dat het efficiënter is te concurreren voor een deel van de staatsinkomsten dan om terugdringing van de rol van de staat voor te staan.

Na het falen van het staatscommunisme biedt het libertarisme de enige revolutionaire benadering die de productie van arme, onvrije mensen kan stoppen. Maar, zoals ook in het verleden bij het marxisme het geval was, kennen de libertariërs het probleem van de kracht van de heersende ideologie. ①

GOVERNMENT GAME: COMPETITIE 1992

Jan Smid

In het najaar '92 wordt weer eens de competitie Government Game gehouden, aanvang half september.

Iedereen kan meedoen aan dit spel waarin een team als schaduwkabinet probeert een beleid te ontwikkelen dat vervolgens in de computer wordt gevoerd. De computer berekent de gevolgen van het beleid, bijvoorbeeld wat de invloed is van het opheffen van het minimumloon.

Op 15 oktober wordt de landelijke finale gehouden op het Binnenhof, nadat een aantal proefrondes en voorrondes zijn gespeeld.

De teamleden van het „beste schaduwkabinet 1992” ontvangen ieder een Digital notebook computer 386 SX.

Ieder team bestaat uit 4 leden en moet uitgaan van het CDA/PvdA 1989 regeerakkoord en van de situatie van 1989. Het doel is de in het accord genoemde doelstellingen zo dicht mogelijk te benaderen. Te denken valt aan:

- inflatie naar nul brengen;
- werkloosheid terugbrengen naar x%;
- financieringstekort terugbrengen tot fl. x,-.

De mogelijkheid wordt onderzocht om een of meer Libertarische teams mee te laten doen. Dit zou er toe kunnen leiden dat het Libertarisme een grote reclame-mogelijkheid krijgt. De uiterlijke aanmeldingsdatum is 1 september a.s. en de kosten per team bedragen f 1.475,- (excl. 18,5% btw).

Wie geïnteresseerd is om mee te doen of mee te financieren wordt verzocht contact op te nemen met Hub Jongen (tel. 01654-1695). ①

INDIVIDUALISTISCHE ANARCHIE

Michael Ziesing vertaling: Stefan van Glabbeek

Veel niet-anarchisten zijn tamelijk verbaasd als ze ontdekken dat er niet alleen werkelijk anarchisten bestaan, maar dat er ook nog verschillende soorten zijn van dit ongewone dier. Er zijn, naast andere verschillende types, communale (ook wel bekend als communistische), syndicalistische en religieuze anarchisten. Maar de variant waarover ik hier wil spreken is de individualistische, want dat is, indien onder druk gezet, waartoe ik MIJZELF reken.

Zoals alle anarchisten, richten de individualisten zich, zowel in termen van een intellectuele ontdekkingsreis als van een gevoel over de essentiële aspecten van anarchie, behoorlijk variërend over de verschillende soorten anarchisten. Dit heeft nog al eens wat scheuringen veroorzaakt onder anarchisten. Dat is volgens mij altijd nadelig omdat er nog maar zo weinig van ons zijn die zich aan de principes van vrijheid wijden, dat innerlijke gevechten zowel antiproduktief als overbodig lijken. Vaak denk ik dat zulke problemen vaker het resultaat zijn van EGO's dan van principes. Individuele autonomie (in het bijzonder het recht op individuele afscheiding) is het middelpunt van individualisme. Door het concept van soevereiniteit als middelpunt van politieke theorie te nemen, claimt de individualist dat de enige soevereiniteit die normatief legitiem, die van het individu is. Het is een openlijke verwerping van de utilitaire ethische theorie, en claimt daarentegen dat ieder individu het absolute recht heeft om voor zichzelf te bepalen wat goed is. Geweld en agressie van alle soorten tegen anderen wordt uiteraard altijd verworpen.

Er is een duidelijke mogelijkheid voor een egoïstische ethiek om zich vanuit dit gezichtspunt te ontwikkelen, en sommige individualisten zijn egoïsten. Veel meer komen op anarchie na experimenten met egoïstische ideeën, bijvoorbeeld die van Ayn Rand (1). Er is ook een potentieel voor de ontwikkeling van een vreemde hybride die sommige aanduiden met de term „anarchokapitalisme”. Deze vorm van anarchisme benadrukt een VRIJE markt, dat wil zeggen laissez-faire kapitalisme. Sommige linkse anarchisten zijn hierdoor onaangenaam aangedaan door datgene wat lijkt op een verdediging van de status quo. Maar de individualist argumenteert meestal dat de laissez-faire eco-

nomie het linkse standpunt van het recht van de arbeider op de vruchten van zijn eigen arbeid gewoon vanuit een andere hoek bekijkt. Over privébezit wordt gewoonlijk het zelfde gedacht. Mijn eigen gevoel over dit onderwerp is het volgende: In een staatloze samenleving zou het onderwerp „eigendom” radicaal veranderen. Als we te ver gaan in het pad van de voorspelling, dan zouden we er terecht van kunnen worden beschuldigd niet alleen utopisten te zijn, maar tevens zoals ELKE „politieke organisatie” beloftes te maken en met agenda's te komen. Ik ben er tevreden mee om het hier bij te laten: in een staatloze samenleving zouden alternatieve anti-autoritaire methodes over wie waar leeft, wat ze doen, wat ze houden, enzovoorts worden ontwikkeld. Natuurlijk denkt geen enkele anarchist dat als ik een schilderij zou maken of een huis zou bouwen het dan o.k. is als een groep mensen het schilderij zou afpakken of mij uit mijn huis zou schoppen.

Anarchisten zijn geen utilitaristen met een andere naam.

DE VERENIGDE STATEN

De Verenigde Staten hebben een lange geschiedenis van individualistische anarchie, en het schijnt zich onafhankelijk van andere soorten anarchie te hebben ontwikkeld. Niet dat er geen andere vormen van anarchie waren. In de vroege Amerikaanse geschiedenis kwamen communistische en syndicalistische anarchie met „immigranten” mee. Zij namen hun eigen merk vrijheid mee, in liefde voor de benaderingen van „het oude land”. Vele individualistische anarchisten waren geboren Amerikanen, zoals Benjamin Tucker, Lysander Spooner en anderen (2). Ik weet niet waarom zoveel Amerikanen geluisterd werden door het individualisme, maar misschien was het gedeeltelijk te danken aan de tendens om het denkbeeld van de „ruige individualist” te vieren of te luisteren naar de vroegere geest van de Amerikaanse revolutie. Het idee dat mensen de kettingen van de onderdrukkende overheid zouden afgooien was, en is onder sommigen nog steeds, een deel van de Amerikaanse psyche. Sommige individualisten, zoals Spooner, hebben een groot deel van hun tijd besteed om de overheid de idealen van de grondwet te laten naleven. Uiteindelijk, in frustratie en herkenning van het feit

dat overheden ALTIJD anti-vrijheid waren, zijn de meesten tot de zelfde conclusie gekomen als Spooner, namelijk: Er bestaat niet zoiets als ver- raad omdat de grondwet geen autoriteit heeft. Au- toriteit, redeneerde Spooner, is in het geval van overheden niets anders dan naakte macht - de mo- gelijkheid om gehoorzaamheid af te dwingen.

Het zal eenvoudig zijn om, na dit gezegd te heb- ben, te zien waarom vele individualistische anar- chisten op anarchie kwamen via rechts - de traditie van constitutionalisme ((SvG:)) een Amerikaanse stroming die de overheid aan de grondwet wil hou- den), egoïsme, kapitalisme en Adam Smith econo- mie.: Als dat voor de lezers geen begrip opwerkt, dan helpt misschien het noemen van twee Europese existentialisten.

Zo verschillend als zij lijken, de grote Deense existentialist Soren Kierkegaard en de Duitse Frie- dricht Nietzsche, hebben beide erg sterke trekken anarchistisch individualisme in hun filosofieën (3). Kierkegaard stond een verwerping van de massa- mentaliteit voor en de erkenning dat we alleen indi- viduen zijn en kunnen zijn. „De massa heeft geen handen”, zei hij. Hij bedoelde daar natuurlijk mee dat alles uiteindelijk een zaak van INDIVIDUELE beslissing en verantwoordelijkheid is. Nietzsche VIERDE het idee van individualiteit en dacht over de massa als laf en stom. Sommige hebben dat geïnterpreteerd als elitair, maar dat getuigt niet van een goede kennis van Nietzsche's werk.

Vanuit een anarchistisch perspectief kunnen we zijn gezichtspunt zien als versterking van het indi- vidu. Wij ZIJN vrij. NU. We hoeven niet te wacht- en op het einde van de revolutie (waarin we waar- schijnlijk alleen maar onvrij of dood zouden wor- den gemaakt zoals in de Russische revolutie). Dus laten we het lied der persoonlijke vrijheid zingen en doen zoals Nietzsche: anderen aansporen en uitda- gen om met ons mee te doen. We kunnen ook doen zoals Lysander Spooner toen hij met al zijn macht probeerde de Amerikaanse slaven te helpen bevrij- den (volgens sommige in geheime verstandhouding met John Brown) en één van de meest populaire pamfletten van de 19e eeuw schreef om de Ierse vrijheidsstrijders aan te sporen. Individualisme be- tekent NIET dat altruïsme als iets negatiefs moet worden gezien.

Dit alles benadrukt de intrinsieke waarde van vrij- heid die het individualisme voor ogen heeft. We praten NIET over de middelen of instrumenten om vrijheid te bereiken - utilitaristen, verdedigers van de democratie en anderen die propageren dat macht een filosofie rechtvaardig maakt, doen dat

al. Zij praten monsterachtige aanvallen op de vrij- heid goed uit naam van vrijheid op een later tijdstip. Ze passen prima bij de bisschoppen en fe- odale heren van de middeleeuwen die de boeren vertelden dat ze in dit leven hard moesten werken om de hemel in hun toekomst te bereiken. Ik zeg dit alles met groot respect en bewondering voor mijn kameraden die hun anarchisme op een andere manier of misschien wel helemaal niet aan zichzelf koppelen. Ik sta klaar om iedereen te helpen om vrijer te zijn. Maar vraag me alsjeblieft niet om een variant van Marx's vreemde stelling te adopteren over het wegwijnen van de staat. Ik wil NU vrij zijn. Ik wil dat jij NU vrij bent. Onszelf versterken en alle autoritaire structuren in ons persoonlijke le- ven en samenleven verwerpen, dat is de lange weg om dat te bereiken.

Michael Ziesing is verbonden aan de Lysander Spooner Society, P.O.Box 433, Willimantic, CT 06226, U.S.A.

(1) Ayn Rand en haar „objectivistische” filosofie zijn voor mij persoonlijk weerzinwekkend. Terwijl ze eindeloos het verstand en objectiviteit aanpreest is haar filosofie logisch absurd en moreel failliet. Daarbij heeft ze ook nog het anarchisme vervloekt (om maar te zwijgen over existentialisme, oren- taalse gedachten en al het andere wat niet Randia- aans was). Ondanks dit alles heb ik een groot aan- tal mensen ontmoet die op anarchie zijn gekomen via de randiaanse route.

(2) Sommige andere individualistische anarchisten zijn o.a. John Henry Mackey, Max Stirner, een Duitser die vele Amerikaanse bewonderaars had, Stephen Pearl Andrews, Ezra Heywood, William B. Greene.

(3) Nietzsche en Kierkegaard, twee van de eerste existentialisten, zijn erg verkeerd begrepen in veel kringen. Kierkegaard wordt vaak snel afgedaan als een Christelijke maf en Nietzsche als een nazi en een vrouwenhater. Beide veronderstellingen zijn absoluut verkeerd en beide filosofen hebben veel te zeggen over vrijheid.

RECENSIE

RESENTMENT against ACHIEVEMENT

Robert Sheaffer

Hub Jongen

Haat en afgunst op mensen lie iets presteren is in onze maatschappij een veel voorkomend en zelfs een groeiend verschijnsel. Het komt zo algemeen voor dat het niet eens nodig is om er voorbeelden van de noemen.

Deze afgunst is niet alleen iets van de laatste tijd. Het is er altijd en overall geweest.

Altijd: Oude verhalen vertellen er over en zelfs in de bijbel kunnen we er ruimschoots over lezen.

Overall: Onlangs hoorde ik een Oost Europese uitdrukking: „Liever dat de koe van je buurman dood gaat, dan dat je eigen koe kalft”.

Robert Shaeffer beschrijft in zijn boek de oorzaken ervan en geeft aanwijzingen wat er tegen te doen zou kunnen zijn. Daarvoor is natuurlijk het begrijpen van het verschijnsel een eerste voorwaarde.

Hij toont aan dat de houding die een maatschappij aanneemt ten opzichte van prestatie één van de belangrijke factoren is in de opkomst en ondergang van beschavingen.

Shaeffer noemt het totaal van gewoontes, geloven en aannamen de Moraliteit van een maatschappij. En er zijn twee fundamenteel verschillende fundaties waarop deze moraal gebaseerd kan zijn.

Eén is de bewondering voor prestaties, en de andere is de haat van degenen die niet presteren tegen degenen die dat wel doen.

Vaak blijkt bij de groei van de vooruitgang in de maatschappij dat er een streven ontstaat naar „gelijkheid ten koste van alles”. De „afgunst-moraliteit” wordt dan wettelijk geregeld.

We zien dit nu ook weer uitgebreid in onze tegenwoordige maatschappij. De meeste politieke partijen trachten elkaar de loef af te steken met het streven om „inkomensverschillen” niet te groot te laten worden. De rellen in Los Angeles werden zelfs aangevoerd als argument daarvoor.

„Presteeders” handelen niet uit een gevoel van schuld of plicht; zij worden gedreven door een innerlijk vuur. Niet alleen om van de vruchten van hun werk te genieten, maar vooral door een drang om voluit te leven.

Iedere hobbyist, tuinman, artiest, sportman enz. kan voor een deel een presteerder zijn en het hier beschreven gevoel zal hem dan niet onbekend zijn. Dit in tegenstelling tot de „afgunstigen”. Deze leven dank zij en ten koste van de presteerders die ze overigens zoveel mogelijk zwart maken.

Omdat afgunst een vorm van haat is, wordt het nooit als zodanig naar buiten gebracht. Men noemt het daarom „sociale rechtvaardigheid” of „klasstrijd” of een andere mooi klinkende term.

Een gevoel van jaloezie kan bij kinderen al vroeg ervaren worden als ze merken dat ouderen veel meer kunnen en mogen. Maar er is ook de natuurlijke drang in ieder kind om te presteren. Bij een gezonde ontwikkeling wordt het kind daardoor zijn jaloezie of afgunstgevoelens de baas, en kan het zich ontwikkelen tot een mentaal gezond mens.

Al of niet verkeerd uitgelegd, worden in de diverse godsdiensten de afgunstgevoelens gestimuleerd of versterkt. Uitdrukkingen als: „Zalig zijn de armen” en „Het is moeilijker voor een rijk mens om de hemel binnen te gaan dan voor een kameel om door het oog van een naald te gaan”, werken definitief in die richting. De achtergrondgedachte is dat zij die gepresteerd hebben, slecht zijn, en degenen die helemaal niets constructiefs gedaan hebben, de meest waardevolle personen zijn.

Dergelijke meningen hebben er toe bijgedragen dat de mensheid eeuwenlang in de „duistere middeleeuwen” geleefd heeft. Pas in de Renaissance durfde men weer te gaan denken, waarna de vooruitgang steeds sneller op gang kwam.

De wereldse vertaling van dergelijke religieuze principes kennen we als het „socialisme”, of de extreme vorm daarvan, het „communisme”.

Betreffende het socialisme vraagt Sheaffer zich af wat de aanhangers daarvan toch nastreven?

Vooruitgang kan het niet zijn. Kijk maar naar de resultaten in de socialistische landen. Menselijk geluk ook niet, want ook daarvan zien we de schreeuwende voorbeelden. Het kan alleen maar zijn, dat ze zo'n afgunst en haat hebben ten opzichte van prestatie dat ze het geluk van degenen die het nu hebben gewoon willen beëindigen.

Tegenwoordig zien we in „de milieubeweging” een zelfde haat tegen de technologie die de menselijke vooruitgang mogelijk gemaakt heeft. Het is een haat tegen de beschaving op zich. Het kwalijke is dat daardoor veel armen en gebrekkigen het meest de dupe zijn.

Politici en demagogen maken graag gebruik van deze afgunstgevoelens om hun eigen politieke doel te bereiken. Ze gaan daarbij niet zover dat ze de kip met gouden eieren slachten. Ze houden de presteerders nog net zo actief dat ze er op kunnen blijven parasiteren.

Shaefter zegt: „Je kunt belasting beschouwen als de financiële kosten van afgunst”.

Een groep waartegen eeuwenlang afgunst een rol gespeeld heeft, zijn de Joden.

Een zelfde afgunst horen we in allerlei opmerkingen over Amerikanen of over Japanners.

Ludwig von Mises schrijft in THE ANTI-CAPITALIST MENTALITY ook het één en ander over afgunst. Mensen, vooral de zogenaamde intellectuelen, die afgunstig zijn op successen van hun collega's, zeggen dat niet rechtstreeks. Dat zou niet mooi overkomen. Maar in plaats daarvan keren ze zich tegen het kapitalisme dat deze rechtvaardige, eerlijke verschillende ontwikkelingen mogelijk maakt.

Het antwoord op de negatieve ontwikkelingen is, volgens Sheaffer, dat de presteerders aan de afgunstigen moeten leren om zelf ook te presteren.

De sleutel daarvoor is er voor te zorgen dat afgunst geen profijt oplevert. Immers het aantal afgunstigen zal alleen maar toenemen zolang als de overheid diegenen blijft onderhouden die de werkdiscipline niet willen aanvaarden.

Sommigen geloven dat arme mensen stelen omdat ze arm zijn.

Het omgekeerde is vaak waar: velen van deze mensen zijn arm omdat ze menen dat rijkdom het beste verkregen kan worden door te stelen.

Daarmee worden natuurlijk niet alle armen over dezelfde kam geschoren. Ook daaronder zijn personen die ondanks hard werken er niet in slagen om succes te hebben. Het gaat echter vooral om een algemene trend. En zelfs personen die pech hebben, of die helemaal niet kunnen presteren, profiteren het meest als men de presteerders maar hun gang laat gaan.

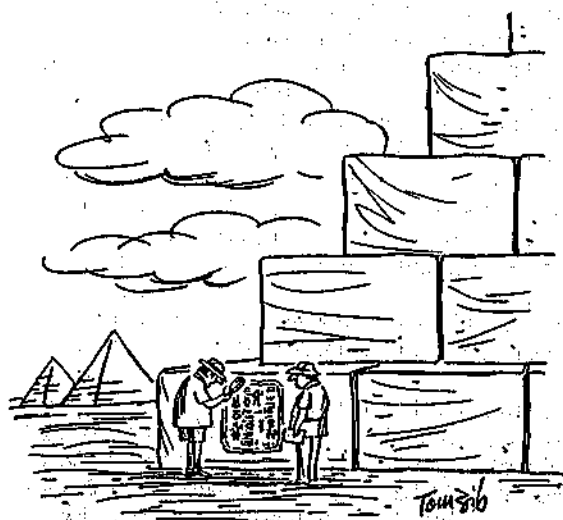
Is het niet diep treurig dat er zoveel energie gestopt wordt in het bestrijden van prestatie. Het moet voor iemand die objectief durft te denken toch niet moeilijk zijn om in te zien dat de hele wereld nog veel welvarender en gelukkiger kon zijn als al die energie positief gericht zou worden?

Shaefter eindigt zijn boek met: „Wat zal de toekomst ons brengen? Dat hangt ervan af of afgunst prestatie de dominerende morele maatschappijvisie wordt.

RESENTMENT AGAINST ACHIEVEMENT, door Robert Sheaffer is een zeer lezenswaardig boek. Vol met feiten en gegevens en niet moeilijk om te lezen.

(200 pag. hardcover)

Verkrijgbaar bij FREEDOM'S FORUM BOOKS.

„Grofweg vertaald staat er:
Hieraan is Uw belastinggeld opgegaan”.

advertentie

LIBERTARISCH BOEKCENTRUM

Postbus 336

2100 AH Heerhede

Bezoeken?

Informatie?

Bel 023 - 290941

„Specialist in vrijheid sinds 1975!”

RECENSIE

PARLIAMENT OF WHORES

P.J. O'Rourke

Jan Smid

Onlangs verscheen de paperbackversie van de „No. 1 national bestseller, van P.J. O'Rourke. Een boek over hoe de Amerikaanse (centrale) overheid werkt, of eigenlijk: hoe die niet werkt.

Toegegeven wel een overdreven en beledigende titel, ook typisch Amerikaans; hoeren zijn wel fatsoenlijke burgers die een eerlijk beroep uitoefenen. PJ heeft eerst een uitgebreide studie staatsinrichting gemaakt voor hij begon te schrijven. Hij heeft zich in boeken verdiept, onder meer, het CATO Institute, een libertarische thinktank in de Verenigde Staten.

De titels van zijn hoofdstukken spreken boekdelen, zoals:

- De drie takken van de overheid zijn: Money, Television and Bullshit.
- National Busybodies.
- Our Government:

What the Fuck do they do all day, and why does it cost us so Goddamned much money?

Hij behandelt niet zozeer de aspecten die je in de Nederlandse media tegenkomt over de VS-overheid, zoals presidentsverkiezingen, maar de binnenlandse politiek en de werking van de staatsstructuren. Hij analyseert wat de doelen zijn van verschillende programma's en diensten.

Hoeveel geld er in wordt besteed. En welk effect dit heeft. Het zal weinige lezers verbazen dat de programma's doorgaans averechts werken.

Bijvoorbeeld: Programma's ten behoeve van de „armen", scheppen meer armoede dan dat deze „armen", er beter van worden. (Deze „armen", zijn misschien arm naar sommige Amerikaanse maatstaven, maar nog altijd „rijk" in vergelijking met de rest van de wereld).

Drugsbeleid: De Amerikaanse War on Drugs, verkrijgt eerder de grote drugshandelaren (en hun vriendjes in de overheid) door drugs schaarser te maken en vervolgens de prijzen omhoog te jagen; de „oorlog" verarmt de bevolking door o.a. drugsgebruikers aan te moedigen hun geld door misdaad te krijgen om de dure drugs aan te schaffen. (NL heeft een gedoog-politiek t.a.v. de gebruikers en de zeer kleine handelaren; producenten worden nog steeds zwaar gestraft in NL. Raar eigenlijk; je „mag" bepaalde drugs gebruiken maar niet maken!!)

Het landbouwbeleid van de VS is misschien nog stompziniger dan de Nederlandse cq EEG. Miljarden dollars worden aan boeren gegeven om stukken land braak te laten liggen!

Hij vraagt zich natuurlijk af waarom er zoveel geld naar de overheid gaat. Ook vraagt hij zich even af of zoveel ambtenaren inderdaad zo weinig doen als er beweerd wordt. Maar hij stelt vast dat je natuurlijk een groot aantal ambtenaren nodig hebt die behoorlijk planmatig en hard werken om zoveel geld op te krijgen!

Op zich weinig nieuws. Hij brengt het echter allemaal up-to-date en humoristisch. En het bijzondere van dit boek is dat het van een (nog) niet-Libertariër is, en een bestseller in Amerika werd! PJ gaat na hoe het komt dat „de Amerikanen" zoveel macht hebben gegeven aan hun centrale overheid, terwijl „Amerikanen" traditioneel zo anti-overheid zouden zijn. Het zou de Dictatuur van de Verveling zijn waardoor de meeste burgers geen interesse meer op brengen voor het doen en laten van hun bazen. Evenals in andere democratieën, knappen burgers in de VS ook af op de redevoeringen van hun parlementariërs, zijn zij de leugens en het bedrog moe, zijn ze teleurgesteld en verveeld door politici.

Doordat de burgers niet meer opletten, volgens PJ, kunnen de politici en ambtenaren de meeste grove oplichtingen verrichten zonder veel kans op bestraffing.

In de loop van zijn verhaal raakt PJ behoorlijk ontgoocheld door de VS overheid.

Hij wist al dat een overheid geen goede manier is om problemen op te lossen; met het schrijven van dit boek beseft hij dat een overheid zelfs immoreel is! „Als kopen en verkopen door de wet geregeld worden, dan zijn wetgevers de eersten die gekocht en verkocht worden". En: „Autoriteit/gezag trekt altijd de laagste elementen uit het menselijke ras aan". Het boek is zeer leesbaar. Je hoeft weinig van het Amerikaanse staatsbestel te kennen om dit boek goed te volgen; net zo weinig eigenlijk als de gemiddelde Amerikaan. Misschien ook een leuk leerzaam boek om aan vrienden te geven.

P.J.O'Rourke: Parliament of Whores

©1991; Vintage Books; ISBN 0-679-74131-3

LIBERTARIAN PARTY POLITIEK

Hub Jongen

Dit jaar zijn er in de Verenigde Staten weer de grote verkiezingen. Om de vier jaar draait dit circus. Wie wordt het hoofd van de „mchtigste staat in de wereld“?

De strijd gaat zowel tussen de persoon die de hoogste positie wil verwerven, als tussen de twee grote partijen, de Democraten en de Republikeinen. Veel verschil is er in feite niet. Hun programma's zijn praktisch gelijk, en de overheidsinvloed vegroten willen ze allebei. Net als bij de meeste partijen in Nederland en België. De Democraten zijn het meest „links“. Daarom noemde een commentator onlangs de Democraten de socialisten, en de Republikeinen de fascistten van Amerika. Vanwege hun geringe verschillen worden ze door libertariërs ook wel de „Demopublicans“ genoemd.

De enige partij die echt met een programma voor een nieuwe vreedzame samenleving komt, is de libertarische Partij (LP). Deze doet in de V.S. weer met de verkiezingen mee. De discussies of dat geen contradictie inhoudt, is dan ook weer volop aan de gang. We zullen daar nu niet op ingaan, maar alleen bekijken wat er gebeurt.

Het is waar dat door het meedoen aan de verkiezingen het libertarisme in Amerika veel bekendheid gekregen heeft.

Ook is het daar net als hier: als je als een politieke partij gaat optreden, heeft de pers ineens veel belangstelling.

Voor alle andere methodes hebben ze geen aandacht. Je kunt commissies, organisaties, stichtingen of wat dan ook vormen, dat helpt niet.

Jim Turney, een ex-voorzitter van de LP heeft dan ook meermalen verklaard dat hij het bestaan van een libertarische partij inderdaad een contradictie vond. Maar in de huidige situatie vond hij het wel een noodzaak om meer bekendheid te verwerven.

De LP is, na de „demopublicans“, de derde grootste partij in de VS. Aardig is dat de LP in het dorpje Dixville Notch een grote overwinning behaalde. In dit dorp met 31 stemgerechtigden haalde de LP-kandidaat, André Marrou, 11 stemmen, terwijl Bush er maar 9 haalde! Op zich heeft dat niets te betekenen, maar omdat dit dorp altijd het eerst klaar is met tellen, komt dit nieuws op alle radio en TV uitzendingen, en met grote koppen in de krant. Zelfs internationaal. De LP leden waren er dan ook lyrisch over!

Politiek blijft politiek. Ook intern in de LP komen allerlei conflicten voor over de manier van aanpak. Moet je met een eigen partij blijven doorgaan, of moet je in één of beide grote partijen infiltreren en van daaruit zorgen dat libertarische kandidaten op een belangrijke plaats terecht komen?

Zo is frappant dat zowel Murray Rothbard, de grote voorvechter en filosoof van de LP, als Ron Paul, de Presidentskandidaat voor de LP van 1988, nu beiden alle mogelijke steun geven aan Pat Buchanan van de Republikeinse Partij. Wij zullen trachten u van de gang van zaken op de hoogte te houden.

Door het meedoen en het succes van Buchanan heeft ook Bush zich nu al veel „rechtser,, opgesteld dan hij in de afgelopen vier jaar gedaan heeft.

Buchanan werkt behalve aan de huidige verkiezingen ook aan het op gang brengen van een „beweging,, die de „oude rechtse waarden van het goede oude Amerika“: recht, orde, gezin, vrijheid, weer in ere wil herstellen. En dan nu al de kaarten goed leggen voor de verkiezingen in 1996!

Om een inzicht te verstrekken in de LP, zullen we in toekomstige VRIJBRIEVEN hun partij programma (verkort) publiceren. Het is interessant omdat het een inzicht geeft in de zaken waar een libertarische politieke partij, ook eventueel in andere landen, naar zou kunnen streven.

VOORWOORD

Als libertariërs streven wij naar een vrije wereld; een wereld waarin alle individuen soeverein zijn over hun eigen leven en niemand gedwongen wordt zijn of haar waarden op te offeren voor anderen. Wij geloven dat respect voor individuele rechten de essentiële voorwaarde is voor een vrije en welvarende wereld, dat geweld dwang en fraude uitgebannen moeten worden in de menselijke relaties en dat vrijheid en welvaart alleen door vrijheid worden gerealiseerd.

Als consequentie verdedigen we daarom het recht van ieder persoon tot deelname aan iedere vreedzame en eerlijke actie. De wereld die wij proberen te bouwen is er een waarin individuen vrij zijn om hun

dromen te verwezenlijken op hun eigen manier, zonder inmenging van de overheid of andere autoritaire macht.

Ons programma gaat uit van basisprincipes en beschrijft politieke standpunten met deze principes als uitgangspunt.

Deze standpunten zijn echter niet ons einddoel. Ons doel is niets meer en niets minder dan een **VRIJE WERELD** gedurende ons leven.

PRINCIPE VERKLARING

Wij, leden van de LP, dagen de cultus van de almachtige staat uit en verdedigen de rechten van het individu.

Wij stellen dat alle individuen het alleen recht hebben over hun eigen leven, het recht om te leven op de manier die ze zelf willen, zolang ze niet gewelddadig inbreuk maken op de gelijke rechten van anderen.

Overheden hebben door de hele geschiedenis heen regelmatig gewerkt vanuit het tegengestelde principe, namelijk dat de staat het recht heeft om te beschikken over het leven van individuen en de vruchten van hun arbeid. Alle politieke partijen, met uitzondering van de LP, geven de overheid het recht om het leven van individuen te regelen en de vruchten van hun arbeid af te nemen zonder hun toestemming.

Wij daarentegen ontkennen het recht van de overheid om dat te doen en stellen dat overal waar overheden zijn, zij niet de rechten van welk individu dan ook mogen schenden, nl.:

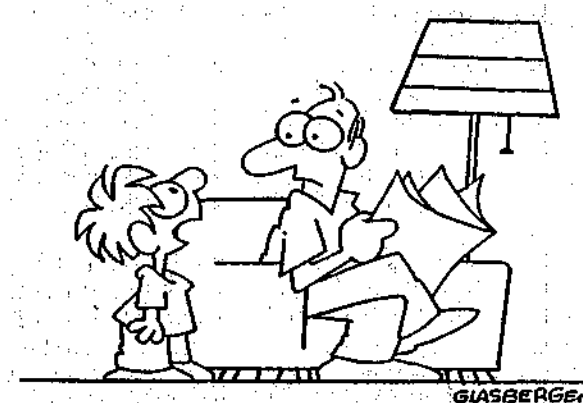
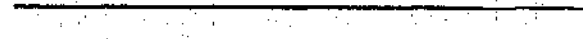
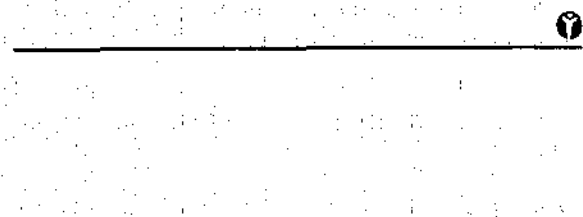
- 1 Het recht op leven - daarom ondersteunen we het verbod van het initiëren van fysiek geweld of dwang tegen iemand anders.
- 2 Het recht op vrijheid van meningsuiting en actie - daarom zijn wij tegen alle pogingen van de overheid om de vrijheid van meningsuiting en van de pers te beknotten, en tegen elke vorm van overheidsensuur.
- 3 Het recht op eigendom - daarom zijn wij tegen elke inmenging van de overheid in privé eigendom, zoals confiscatie, nationalisering, en onteigening, en zijn wij voor het verbieden van roof, diefstal, huisvredebreuk, fraude en bedrog.

Omdat overheden de individuele rechten niet mogen schenden, zijn we tegen elke inmenging van de overheid in vrijwillige en contractuele relaties tussen individuen onderling. Mensen mogen niet gedwongen worden om hun leven of eigendom op te offeren voor anderen. Zij moeten vrij gelaten worden om met elkaar om te gaan als vrije personen; het dan resulterende economische systeem, het enige dat verenigbaar is met de bescherming van individuele rechten, is de „vrije markt“.

Deel 1. INDIVIDUELE RECHTEN EN BURGERLIJKE ORDENING

Er bestaat geen conflict tussen Burgerlijke Ordening en Individuele Rechten. Beide concepten zijn gebaseerd op het zelfde fundamentele principe: dat geen enkel individu, groep of overheid, geweld of dwang mag initiëren tegen een ander individu, groep of overheid.

Een volgende keer zullen we met dit eerste principe als uitgangspunt een aantal politieke standpunten van de LP belichten. Als u wilt weten wat het standpunt van de LP is op een bepaald terrein, dan kunt u dat aan het secretariaat opgeven. We zullen die punten van met voorrang behandelen.

„Natuurlijk denk ik niet dat het geld aan de bomen groeit. Geld komt toch van subsidies!“

LITERATUUR

In de categorie 'Geschiedenis' in dit nummer de volgende titels:

- **Crisis and Leviathan: Critical Episodes in the Growth of American Government** door Robert Higgs (1987; New York; Oxford University Press) Deze alomt gerespecteerde economisch-historicus toont aan hoe de Amerikaanse overheid is gegroeid in de twintigste eeuw. Dit boek bevat veel nuttige presentaties van diverse theorieën over de staatsgroei; vooral de hoofdstukken over de politieke oorlogseconomie zijn bijzonder waardevol.
- **Modern Times; The world from the Twenties to the Eighties** door Paul Johnson (1983; New York; Harper and Row). Een geschiedenis van de opkomst van de twintigste eeuwse staat en haar vernietigingskracht.
- **The decline of American Liberalism** door Athur Ekrich (1976; New York; Atheneum). Dit boek handelt over de effecten van de groei van de oorlogsstaat resp. verzorgingsstaat in Amerika op de ontwikkeling van het liberalisme.
- **The Triumph of Conservatism** door Gabriel Kolko (1967; Chicago; Quadrangle Books). Dit boek toont aan hoe de economische reguleringen tijdens het zgn. Progressieve Tijdperk in Amerika rechtstreeks het gevolg waren van de pogingen door bepaalde werkgevers en bedrijven om de concurrentie teniet te doen en door overheidsinmenging monopolies en privileges te verkrijgen.

Vervolgens in de categorie 'Economie' de volgende titels:

- **Principles of Economics** door Carl Menger (1871, 1981; New York, New York University Press). De klassieke verhandeling over economische theorie door de oprichter van de Oostenrijkse School.
- **Tomorrow, Capitalism** door Henri Lepage (1982; Le Salle Ill.; Open Court. Een opwindende introductie van de nieuwe politieke economie; Lepage biedt een zeer lezenswaardige inleiding in de Economie van het Eigendomsrechten, Public Choice economie, nieuwe economische geschiedenis, en veel meer.
- **A Treatise on Political Economy** door Jean-Baptiste Say (1721, 1971; New York; Augustus M. Kelley). De klassieke verhandeling van de beroemdste negentiende-eeuwse Franse econoom. Bevat ondermeer de Wet van Say die aantoonde dat er nooit sprake van overproductie kan zijn in een markteconomie met vrije prijsvorming aangezien elk geproduceerd goed een effectieve vraag naar andere goederen creëert.

advertentie

DUTCH LIBERTARIAN BOOK CENTRE

Fr. Haverschmidlaan 31
3116 JK Schiedam
Postbus 680, 3100 AR Schiedam
Tel.: 010-426.27.24

AANBIEDING BOEKEN

DE WEG NAAR SLAVERNIJ Prof. Dr. F.A. Hayek. Een politiek voor vrijheid van de individu is de enig waarlijk progressieve politiek. Nu f 20,00 (+ f 8,50)!!

THE PASSION OF AYN RAND Barbara Brandon's visie op Ayn Rand F30,- (+ f 7,50).

ANTHEM de SF-novelle van Ayn Rand. F 10,50 (+ f 3,50). **LOFLIED** de Nederlandse vertaling. f 15,- (+ f 3,50).

THE EARLY AYN RAND. Een aantal niet gepubliceerde essays en stukken uit Ayn Rand's bekende boeken die er voor publicatie uit zijn geschrapt. Uitgegeven en van commentaar voorzien door Leonard Peikoff F 15,- (+ f 8,50).

SUPER PARENTS SUPER CHILDREN door Frances Kendall. Het bekende boek over een Libertarische opvoeding van kinderen f 28,- (+ f 6,-)

HET SOCIAAL ECONOMISCH DENKEN VAN F.A. VON HAYEK door mw. A. Goddard-van der Kroon f 36,- (+ f 6,-).

VRIJHEIDSBELOFTEN door Prof. J. Hospers. De gevolgen van overheidsinsgrepen in de geschiedenis van Engeland en de USA f 10,- (3,-).

HET NIEUWE SOCIALE DENKEN door Dr. Stefan Blankertz. Het levenspatroon waar het individuele en het maatschappelijke elkaar in perfecte harmonie opvullen. f 10,- (3,-)

NEO LIBERALISME door Dr. G. Meijer. Neoliberalen over economische orde en economische theorie f 45,- (8,-).

The Adventures of JONATHAN IN KWASILAND: amidst vultures, beggars, con men, & kings. door Ken Schoolland f 11,- (f 3,50).

Avonturen van JONATHAN IN KWASILAND; tussen aasgieren, bedelaars, oplichters en koningen. door Ken Schoolland f 19,50 (5,-) (Vb- abonnees f 2,- korting)

De bedragen tussen haakjes achter de prijzen zijn de verzendkosten.

BANKREKENING: AMRO: 49.91.25.878, t.n.v. Dutch Libertarian Book Centre te Schiedam. Postgiro bank 3016 t.n.v. AMRO Schiedam.

TERRA LIBERA

Libertarisch nieuws en informatie

Hub Jongen

DE OPTIMIST

„De Optimist” is een nieuw blad en een uitgave van de VERENIGING voor VRIJHEID, OPTIMISME en HUMOR.

Toen we hoorden dat deze vereniging opgericht zou worden, waren we erg sceptisch. Onder andere omdat er eens een gelijksoortige club opgericht is, en die heeft maar erg kort bestaan.

Toen echter het eerste nummer van hun blad, de Optimist, verscheen, sloeg het pessimisme vlug om in het door hen bedoelde optimisme.

De inhoudsopgave belooft meteen een heel aantal interessante artikelen. Artikelen over uiteraard VRIJHEID EN OPTIMISME, maar ook over MACHT, MARKT, CHAOS, FEMINISME en VIGILANTE FILMS.

De redactie wordt verzorgd door Henry Sturman en Stefan van Glabbeek.

Ik zal de verleiding om hier dieper op de teksten in te gaan, weerstaan. Ik wil alleen zeggen dat de meeste stukken interessant en het lezen waard zijn. U kunt immers zelf voor f 3,50 dit eerste nummer als een proefnummer opvragen. U kunt dan ook zelf eventueel kritiek geven en of reacties insturen. U kunt ook meteen voor een jaar lid worden. Dat kost maar f 25,- en dan ontvangt u de OPTIMIST zes keer. Stuur daarvoor een bericht aan:

VERENIGING VOOR VRIJHEID, OPTIMISME EN HUMOR

Korvezee straat 292, 2628 DN DELFT.

NORMA JEAN ALMODOVAR

Norma Jean schrijft ons dat de uitgave van haar boek „FROM COP TO CALL GIRL”, vertraging heeft opgelopen doordat de uitgever failliet ging. Dit heeft zich echter in een voordeel gekeerd omdat nu de bekende uitgever Simon and Schuster het boek gaat uitgeven. Het is nu in de fase van de laatste correcties. We hopen dus nu spoedig te kunnen vertellen wanneer het boek verkrijgbaar is. Dit vooral voor degenen onder u die er al voor betaald hebben.

Ook schreef Norma Jean dat de POSTERS verstuurd zijn. Bij aankomst zullen we de bestellers een seintje geven.

THE INTELLECTUAL ACTIVIST, TIA

TIA verschijnt niet meer als de maandelijkse „newsletter” die uitgegeven werd door Peter Schwartz. Wel wordt de publikatie voortgezet als een tweemaandelijks blad door Robert Stublefield met als redactrice Linda Reardan.

De eerste twee nummers in de nieuwe vorm zijn thans verschenen. De inhoud bevat o.a. tot nu toe ongepubliceerd werk van Ayn Rand en een artikel van Harry Binswanger over „Objectief Recht”. Het is een lezenswaardige publikatie.

TIA kost voor Europa \$ 39 voor 6 nummers en kan besteld worden bij: TIA PUBLICATIONS, P.O. Box 262, LINDCROFT NJ 07738-0262 U.S.A.

OBJECTIVISME

Het lang verwachte boek van Leonard Peikoff: OBJECTIVISM, THE PHILOSOPHY OF AYN RAND is uit. Het is het boek geworden waarvoor Ayn Rand zelf niet de tijd gekregen heeft om het te schrijven. Zij heeft zelf haar filosofie bekend gemaakt via romans, essays en artikelen. Een compleet boek erover bestond nog niet.

Dit heeft Peikoff nu geschreven en het is meer dan de moeite waard om er een uitgebreide recensie aan te wijden. Die zal dan ook zeker komen. Mocht u ondertussen het boek willen kopen, dan kan dat bij FREEDOM'S FORUM BOOKS. Het boek, (hardcover 512 pag.) kost \$ 24,95.

WET VAN PERVERSE RESULTATEN

Deze „wet” is geformuleerd door Alexander Paris, een bekend Amerikaans economisch adviseur, en luidt:

„Elke overheidsinterventie met de vrije markt zal resulteren in het tegengestelde van de oorspronkelijk bedoelde resultaten en zal de situatie alleen maar verergeren.”

LIBERALNI INSTITUT

Jiri Schwarz, de President van dit Tsjecho-Slowaakse instituut stuurde ons een brochure over zijn instituut.

Het deed ons goed daarin te lezen dat de missie van dit instituut is gebaseerd op de menselijke waarden van vrijheid en democratie (?) en de pilaren van het klassiek liberalisme zoals:

- de erkenning van de onvervreembare rechten, de waarde en de waardigheid van ieder individu.
- de bescherming van die rechten door de instelling van privé eigendom, contract en de regel van de wet.
- vrijheid in alle persoonlijke zaken.
- de zelf-ordening van de markt, vrije handel, vrij migratie en wereldvrede.

Ook uit Estland, Lithouwen, Polen en zelfs Rusland horen we regelmatig over dergelijke instituten. Met nog veel van dergelijke ontwikkelingen zullen we zeker op de goede weg komen en blijven

KRING ROSENDAAL

In de kring Rosendaal was er in juni een discussie over de „milieubeweging”, en in het bijzonder over het „broeikas-effect”.

De stelling daarbij was dat de milieubeweging de ontwikkeling van de mens en de toekomstige welvaart in gevaar brengt. Het gevaar is groot dat de zorgen die veel goedwillende mensen zich maken juist verwezenlijkt worden door de acties en de gevolgen van de hedendaagse milieubeweging.

Het gesprek en de discussie bewogen zich vooral op „technisch” gebied. Belangrijk was dat aan de hand van voorbeelden verkeerde redeneringen konden worden aangetoond. Redeneringen, door Ayn Rand als „out of context”, geclassificeerd

Door één facet van een ingewikkeld proces te belichten en al de andere te verwaarlozen, kun je de gekste conclusies komen. Dat is met de milieubeweging dan ook duidelijk het geval. Alleen al het warmer worden van de aarde is één van de voorbeelden hiervan.

Wat hebben deze technische zaken nu met het „libertarisme”, te maken? Op zichzelf natuurlijk niets. Maar het blijkt dat „de politiek” zich van deze zaken heeft meester gemaakt en met een groot aantal „onwetenschappelijke” argumenten nu onze toekomst gaat bepalen. Zo erg zelfs dat de gevaren waar de milieubeweging voor waarschuwt juist gerealiseerd zullen worden door de verkeerde overheidsmaatregelen.

Het is van het grootste belang dat zoveel mogelijk mensen leren zien dat het gros van de milieuverhalen op halve waarheden is gebaseerd. Dat bijna geen enkel van de spookverhalen wetenschappelijk gefundeerd is. (Lees de artikelen van Karel Beckman in vorige exemplaren van de VRIJBRIEF).

Probeer te doen wat u kunt om de toekomst van onszelf en onze kinderen te redden door op de eerste plaats te eisen dat er „objectieve”, onderzoeken worden gedaan, en op de tweede plaats dat de maatregelen buiten de mogelijkheden voor meer macht van de politici komen.

MILIEU 1

KONRAD SWART heeft een studie gepubliceerd onder de titel: „DE ONDERNEMER ALS BESCHERMER VAN HET MILIEU”.

In die studie verdedigt Swart de stelling dat in de vrije markt de milieuverontreiniging minimaal is. Hij laat zien dat milieuverontreiniging voornamelijk voortkomt uit overheidsingrijpen.

Voor „ondernemers”, die volgens een essay van Ayn Rand „de meest gediscrimineerde minderheid” vormen, een stuk dat hem positief benadert, en dat ze gebruiken kunnen bij de verdediging van de vele op hen gepleegde aanvallen.

Elke bladzijde begint met een spreuk, die meteen de kern aangeeft van wat er op die bladzijde wordt behandeld. Hier volgen er enkele:

- „Alleen het marktproces als geheel is in staat om de verdeling van taken goed te regelen”.
- „De mens is, in tegenstelling tot wat milieugroepen impliceren, geen parasitaire levensvorm”.
- „Het zijn niet de eigenschappen, maar het is de hoeveelheid die een stof giftig maakt”.
- „Belastingbetaling vindt plaats door dwang en angst”.
- „De milieubeweging kan fundamenteel de doodklap betekenen voor heel veel bedrijven”.
- „Het harder belasten van de meest bekwamen ontziet de minder bekwamen niet, maar treft hen juist het hardst”.

Deze spreuken noden al tot verder lezen en dan blijkt dat Swart deze stellingen onderbouwt.

Door „belastingen” vervuult het milieu, en als er dan nog een „milieubelasting” bijkomt, wordt het milieu alleen nog maar erger vervuuld. Alles bij elkaar een interessant gezichtspunt.

In de Bijlage wordt dit geheel dan nog eens extra aangetoond door een verhandeling over „De wet van de Meeropbrengst”.

Dit is serieuze kost!

Er bestaat reeds groeiende belangstelling voor deze studie. Enkele ondernemers hebben haar reeds besteld, en het blad „INTERMEDIAR” (26 juni) reageerde er al negatief op!

U kunt deze studie (50 bladzijden, inclusief de bijlage en index) bestellen door overmaking van f 30,- op gironummer 340155, van de STICHTING LOGICA & VERSTAND, David Blesstraat 92, 2526 BK DEN HAAG.

MILIEU 2

Ook de IFF, de INTERNATIONAL FREEDOM FOUNDATION heeft een rapport gemaakt over het milieu: „The Road From Rio”. Daarin wordt gewezen op de gevaren die veel van de in Rio voorgestelde maatregelen voor de mensheid betekenen. Dit nog los van de door de milieubeweging gestimuleerde groeiende samenwerkingen van Europese socialist.

Het rapport wijst op de mythen van stijgende wereldtemperaturen, ontbossing en overbevolking. Het rapport pleit voor „echte” oplossingen om de dreigende gevaren te voorkomen. Deze kunnen alleen worden uitgevoerd als het geld ervoor beschikbaar komt, en daarvoor is de enige juiste weg dat vooral de arme landen zich beter en sneller ontwikkelen. De wereldeconomie moet daarvoor groeien, en dat kan alleen maar door veel grotere vrijheid.

LIBERTARIA ALLIANCE

(1 Russell Chambers, The Piazza, Covent Garden, LONDON WC2E &AA) is een Engelse libertarische organisatie die met ISIL, International Society for Individual Liberty Geassocieerd is.

LA geeft enkele malen per jaar een groot aantal korte publikaties over de meest uiteenlopende onderwerpen uit, die variëren in lengte van 1 tot 8 pagina's. Er is een nieuwe „PUBLICATION LIST” verschenen waar bijna 2000 verschillende titels worden aangekondigd. Deze zijn in een twintigtal rubrieken ingedeeld en ze zijn allemaal los te verkrijgen. Een stuk van 4 pagina's kost 4 pennies.

BEVRIJDENDE ECONOMIE BIJ DE VRIJE BOND

Op dinsdag 15 mei organiseerde de Vrije Bond een anarchistische bijeenkomst over economie. Sprekers waren Hans Ramaer en Stefan van Glabbeek. Onderstaande gegevens werden mij door Stefan verstrekt:

Stefan van Glabbeek pleitte voor een vrije markteconomie en ging met name in op verschillende mythen die hierover in de wereld bestaan. Al deze mythen kopmen er op neer dat in een vrije markteconomie de rijken steeds rijker zouden worden en de armen steeds armer. Tevens ging hij in op het tegengaan van vervuiling door de vervuiler te laten betalen, zodat schone produktieprocessen goedkoper en dus aantrekkelijker worden.

Hans Ramaer pleitte voor een vorm van groen anarchisme. Hij stelde een verband vast tussen consumptie en milieuvuiling. Volgens hem is consumptie in westerse landen een soort verslaving geworden en zouden mensen beter af zijn met minder consumptie, en economische stilstand; ook grote samenwerkingsverbanden zoals multinationals en de overheid dragen bij aan de vervuiling. Hij stelde een zeer gedecentraliseerd systeem voor, waarin samenwerkingsverbanden van kleinschalige aard zijn. In kleine gemeenschappen kunnen besluiten worden genomen door overeenstemming te bereiken.

In de daaropvolgende discussie kwamen toch ook wel duidelijke overeenkomsten naar voren: De staat kan worden ontmanteld door het verkopen van staatsbezit, en door stukjes van de staat een eigen leven te laten leiden.

Vrije samenwerking komt tot stand doordat een bepaalde samenwerking voor een aantal individuen tot meer plezier of tot minder onplezier leidt. Vooral vrije samenwerking lijkt Stefan een goed uitgangspunt voor een bevrijdende economie, uiteraard zou ik zeggen.

Dit hoeft geen stagnerende economie te zijn. Vrije samenwerking houdt echter wel in dat je anderen niet door middel van vervuiling dwingt jouw afval op te ruimen of in te ademen. Consumptie die voor de omgeving schoon genoeg is hoort nog steeds tot de mogelijkheden. ①

DE KLEINSTE POLITIEKE KWIS

Er is weer een vernieuwde Nederlandse versie uit van de „kleinste politieke kwis”. Deze kwis geeft goed aan hoe het links/rechts doorbreekt om meer mogelijkheden te laten zien. De kwis is erg geschikt om aan vrienden en kennissen uit te delen. U zult zien dat de meeste mensen het leuk vinden om de

kwis te doen en om naar aanleiding daarvan over hun politieke positie na te denken of te discussieren. U kunt de kwissen bestellen door overmaking van f2,- plus f 0,15 per gewenste kwis op giro 6342941 t.n.v. de Optimist te Delft, onder vermelding van „kwis”. zie ook blz. 19

RECENSIE

IMMORTALITY INC.

Basis voor de film FREEJACK

Robert Sheckley ©1959, Tor Books, ISBN: 0-812-51931-0

Jan Smid

„Thomas Blaine denkt na over hoe hij gestorven is en wenst dat het interessanter was geweest..... Hij wordt wakker op een wit bed in een witte kamer .... Hij leeft .... weer?....” Stierf in 1958. Wederopstanding in 2110, dankzij REX bv.

Zo begint een bijzonder boek dat heel anders is dan de film die erop gebaseerd zou zijn: Freejack.

De wereld van 2110 zoals Sheckley die beschreef zou in een hedendaags SF/FF nog futuristisch zijn; zo lang geleden is 1958 nou ook weer niet.

New York lijkt een surrealistische Samarkand. Wit en blauw betegelde paleizen, slanke minaretten, en onregelmatig gevormde gebouwen met vlamme Chinese daken en torende uit-vormige daken. Het meeste verkeer gaat via de lucht. Er staan hopeloze mensen in een lange rij wachtend op hun beurt in de Zelfmoord Cel.

Het hiernamaals bestaat en men heeft contact met de geesten van overledenen. Maar: niet iedereen haalt het hiernamaals. Met een wetenschappelijk programma kan men hier wel toe in staat worden gesteld, maar dit is erg duur.

Het sterven is voor velen een trauma en dit leidt tot schizofrenie bij sommige geesten, die vervolgens echt gaan spoken.

Allemaal zeer fantasierijk en sprekend tot de verbeelding. Maar: aannemelijk! En dat is een van de criteria voor goede SF/FF.

Het meest interessante vond ik Sheckley's Transplantaties: Als je alles denkt te hebben beleefd, wat blijft er dan nog interessants over? Je letterlijk in te leven in de „geest" van een ander! Dit gebeurt door jouw geest (tijdelijk) te zetten in de geest van een ander en je kunt kiezen bij wie: een moordenaar, nymfomaan, tijger enzo.... Alleen al om iets bijzonders en totaal anders te ervaren maakt dit een zeer boeiende beleving.

Het is ook een manier om heel andere vaardigheden en kennis op te doen! Normaal heeft iemand aan een leven genoeg om een bepaald vak/beroep eigen te maken. Door transplantatie kun je heel an-

dere professies leren. Dit transplanteren geeft de mens nieuwe mogelijkheden en daarmee nieuwe vrijheden, hetgeen uiteraard verboden is door de overheid van 2110, waarmee Sheckley zijn visie geeft op de eeuwendurende strijd van de mens voor vrijheid tegenover de dwang van de overheid.

Dit boek is geen standaard Libertarische SF/FF, maar boeiend en gedachtenprikkelend.

AGENDA

- 24 uur THE BLACK BOARD
Libertarische data-base, Noorwegen, Bell 300/200 en CCITT 1200/2400, tel. 09-47.255.55.61 (België 00 i.p.v. 09)
- 21 aug Kring Leiden
Zeer waarschijnlijk met Ken Schoolland, auteur van Jonathan in Kwasi-land, als speciale gast.
- 3 sept Kring Rijnmond
Programma: Gesprek met dhr. T. Reitsma, districtschef West van de gemeentepolitie Rotterdam over „Drugs en legalisering”.
- 12 sept Libertarisch Trefpunt „Jongeren: Vrijheid en Verantwoordelijkheid”, Airport Hotel te Rotterdam. (voor verdere info zie aankondiging en bijlage)
- 15 sept Kring Roosendaal
- 18 sept Kring Leiden
- 6 aug Kring Rijnmond
Programma: dhr. Louis van Stekelenburg over "Libertarisch Leven" en zijn Reisvereniging Carpe Diem.
- 5 nov Kring Rijnmond:
Ontmoeting en gesprek met Marian van der Heiden, bekend schrijfster van kinderboeken, o.a. van "De Stem van de Reiziger". Zij zal ter verkoop een aantal van haar boeken meenemen en signeren.

Voor meer informatie over bovenstaande activiteiten of voor algemene informatie over het Libertarisch Centrum kunt u terecht bij het secretariaat.

DE VRIJE MARKT IN EEN ONVRIJE ECONOMIE

Ir. L.H.M. Jongen

In Nederland stonden de afgelopen tijd ondernemers op hun achterste benen omdat het ministerie het vestigingsbeleid wil vrijgeven. Je hoeft dan niet meer 20 vergunningen en diploma's te hebben om een kappers- of dropwinkel te openen. Je zou denken echt iets voor ondernemers om tevreden over te zijn. Meer vrijheid van handelen en meer mogelijkheden. Daar blijkt weer wat wij zo vaak hebben moeten constateren: Veel ondernemersorganisaties zijn tegen deze deregulering. Het zou nooit goed zijn voor de kwaliteit en de consument.

Alsof de consument niet zelf kan bepalen of hij goed geknipt is! Alsof een ondernemer niet vanzelf door de mand valt als hij slechte waar blijft verkopen!

Wij weten natuurlijk allemaal waarom al die ondernemers zich „extra voor het belang van de consument" inzetten. Zodoende denken zij concurrentie tegen te kunnen houden in het belang van hun leden. Dat de consument daardoor minder concurrentie tegenkomt en dus teveel betaalt, zou even niet het belang van de consument zijn!

Terug naar het beleggingswereldje.

De aandelen daalden verder en wij zijn daar zoals u weet niet verbaasd over. Zeker wanneer nog wat grote bedrijven slechte tweede kwartaalcijfers melden, kunnen we op verdere daling rekenen. Pas in september heeft het zin om weer eens te bekijken of er misschien toch aandelen omhoog kunnen.

Dan stond verder de \$ uitgebreid in het nieuws. Vanwege renteverhoging in Duitsland en verlaging in de VS is er een enorm verschil in rente tussen Europa en de VS. Zeker de korte termijn rente. Dat verschil van zo'n 6 à 7% leidt er toe dat velen hun

dollars verkopen en in guldens of DM op deposito zetten. Ze krijgen dan ca 9% op marken en maken zich nergens zorgen om. De aankoop van de ene valuta en de verkoop van de andere leidt tot vraag naar de ene en aanbod van de \$ oftewel druk op de koersen.

Voorlopig hebben wat centrale banken de daling in de \$ stopgezet door zelf uitgebreid \$'s te kopen. Normaal gesproken kun je de markt niet lang tegenhouden, tenzij de dollar al genoeg gedaald was, maar dan had je er ook niets aan hoeven te doen.

Aangezien ik voorlopig geen verdere rentestijgingen in Duitsland verwacht, schat ik dat de dollar nu wel zo rond zijn dieptepunt zit. Zou er zelfs tegen het eind van '92 een rentedaling in Duitsland overwogen worden dan mag u een dollarstijging verwachten.

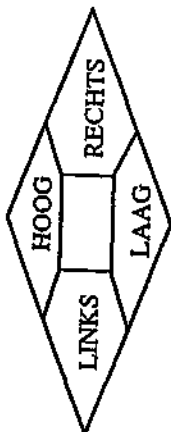
Wordt het Clinton of Bush? Bij voortzetting van het oude zullen de dollar en de beurs wat meer neiging tot stijging hebben. En andersom dus bij Clinton (want die kent men nog niet, hetgeen tot angst en voorzichtigheid leidt). Clinton is dus de joker in het spel, maar voor ons is het uiteindelijk toch: of je door de hond of door de kat gebeten wordt.....

Overigens is de kans dat Clinton of Bush de geldsluizen: inflatie, openzetten bij deze kwakkelende economie alleen maar groter. En dat brengt ons weer op goud(gerande)beleggingen. De laatste dagen is goud in dollars iets gestegen en de mijn-aandelen reageerden daar fel op. Nog wat onrust in het Europese valutavlak: er zal de komende maanden wel een „aanpassing" gerealiseerd worden. En de goudprijs kan verder omhoog.

Bent U de beperkte politieke

links/rechts indeling ook zat? doe dan de kleinste politieke kwis

Omcirkel J voor Ja, A voor Anders en N voor Nee

persoonlijke vrijheid (vrij persoonlijk gebruik van lichaam en eigendom):

1. stop identificatieplicht J A N
2. stop leerplicht J A N
3. legaliseer drugs J A N
4. laat mensen onbepert immigreren en emigreren J A N
5. geen meerderheid mag een minderheid haar wil opleggen J A N

persoonlijke vrijheid score (elke J=20 A=10 N=0)

economische vrijheid (vrije ruil gebaseerd op vrijwilligheid):

6. vervang belasting en verplichte sociale premies door vrijwillige betaling voor diensten en verzekering J A N
7. privatiseer alle staatsmonopolies en sta concurrentie toe J A N
8. stop loon- en prijsregulering J A N
9. schaf invoerheffingen af J A N
10. weg met de winkelsluitingswet en vestigingsvergunning J A N

economische vrijheid score (elke J=20 A=10 N=0)

Het libertarisme is een politieke filosofie die gebaseerd is op individuele vrijheid. Het individu heeft het recht om met zijn leven, lichaam en eigendom te doen en te laten wat hij wil. Individuele vrijheid houdt daarom zowel persoonlijke als economische vrijheid in.

Geen enkel individu of collectief mag geweld, dwang of fraude initiëren tegen een ander of zijn eigendom. Elke samenwerking tussen individuen is dan gebaseerd op vrijwilligheid. Geen wet mag vrijwillige samenwerking verbieden.

Het libertarisme volgt deze principes consequent.

De Vrijbrief is geassocieerd met de International Society for Individual Liberty.